

En sammanhållen flyg- och rymdindustri - reaktioner på STAR 21- rapporten

Näringsdepartementet

2003-12-05

Dokumentbeteckning

KOM(2003) 600 final

Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén - En sammanhållen flyg- och rymdindustri - reaktioner på STAR 21-rapporten ("A Coherent Framework for Aerospace - a Response to the STAR 21 Report").

Sammanfattning

Kommissionen har på grundval av den så kallade STAR 21-rapporten¹ antagit ett meddelande där de redovisar sin syn på den europeiska flyg-, rymd- och försvarsindustrins förutsättningar. Kommissionen konstaterar att tre frågor är av särskild vikt för att säkerställa sektorns långsiktiga konkurrenskraft. Områdena är försvarsfrågor, rymdverksamheten samt satsningar på forskning och teknikutveckling. Meddelandet diskuterar ett antal förslag till åtgärder som behandlas också i andra sammanhang. Det gäller bland annat en gemensam europeisk marknad för försvarsmateriel, inrättandet av en europeisk försvarsmaterielbyrå och behovet av en utveckling av den europeiska rymdpolitiken.

Regeringen delar uppfattningen att kapacitet för upprätthållande och utveckling av spetsteknologier inom bland annat flyg- och rymdsektorn är viktigt för att upprätthålla konkurrenskraften i en kunskapsbaserad ekonomi.

Regeringens näringspolitik inriktas på åtgärder för att skapa goda villkor generellt för tillväxt i näringslivet. Statliga åtgärder direkt riktade till enskilda branscher bör enligt regeringens inställning undvikas. Statens insatser för forskning och utveckling bör dock även kunna bidra till

---

¹ Strategic Aerospace Review for the 21st Century (STAR 21). Creating a coherent market and policy framework for a vital European industry.

upprätthållande och utveckling av spetsteknologier inom flyg- och rymdsektorn. Staten har därutöver en särskild roll som beställare och kund när det gäller flyg- och rymdsektorn. Eventuella förslag som kan läggas med anledning av detta meddelande får inte leda till ökade utgifter.

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Meddelandet från kommissionen innehåller en diskussion om de slutsatser som tagits fram av en rådgivande grupp för flyg-, rymd- och försvarsindustrifrågor. Denna grupp bestod av representanter från industrin, kommissionen och Europaparlamentet. Gruppens ordförande var näringslivskommissionären Liikanen. Gruppens uppgift var att analysera utgångspunkterna för europeisk flyg- och rymdverksamhet från ett globalt perspektiv samt branschens förutsättningar att möta EU:s strategiska behov inom säkerhet och försvar, teknologi samt utnyttjande av rymden. Gruppen lämnade sin rapport i juli 2002.

STAR 21-rapportens diskussion utgår från de krav som ställs av EU:s mål att utveckla Europa till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi samt EU:s mål inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt gruppen spelar flyg- och rymdsektorn en avgörande roll i dessa sammanhang. Ett antal områden identifieras där gruppen rekommenderar åtgärder på europeisk nivå för att säkerställa den europeiska rymd- och flygsektorns konkurrenskraft. De viktigaste områdena är enligt rapporten försvarsfrågor, rymdfrågor och satsningar på forskning och teknikutveckling. Rapporten behandlar också frågor om tillgång till marknader, framförallt i USA, och frågor om trafikledning av europeiskt civilflyg.

Kommissionen ställer sig bakom rapportens övergripande slutsats att den europeiska flyg- och rymdindustrin kräver en sammanhållen politik med ett europeiskt perspektiv. Kommissionen konstaterar att utvecklingen i detta avseende kommit längre på den civila än på den militära sidan. Kommissionen konstaterar vidare att för industrin är den militära och civila verksamheten inbördes beroende, och att industrin måste ha verksamhet inom båda områdena för att kunna vara konkurrenskraftig.

Kommissionen identifierar försvarsområdet som det område där behovet av förändring är störst. Avsaknaden av en effektiv europeisk "hemmamarknad" utgör ett grundläggande problem för att upprätthålla en konkurrenskraftig europeisk industri. Kommissionen anser att motvilligheten hos

medlemsstaterna att anta en gemensam hållning på europeisk nivå för att förbättra effektiviteten i försvarssektorn, har inneburit en stor konkurrensnackdel för europeisk industri jämfört med amerikansk industri. Kommissionen föreslår att en mer sammanhållen försvarsmaterielpolitik utvecklas på europeisk nivå.

Rymden är också en fråga som enligt kommissionen kräver särskild uppmärksamhet. Att det är en fråga som har en europeisk dimension visas inte minst av att det europeiska rymdorganet ESA inrättades 1975. Europeiska rymdprogram för försvarsändamål har däremot bedrivits i nationella eller bilaterala samarbeten. Kommissionen konstaterar att det som en konsekvens av detta idag inte finns en struktur på europeisk eller multinationell nivå för att hantera rymdprogram för försvars- och säkerhetsändamål. Tidigare har den europeiska rymdindustrin kunnat arbeta på en expanderande kommersiell marknad. Kommissionen bedömer att Europas rymdkapacitet idag är i fara på grund av den kraftiga nedgången på den kommersiella marknaden, särskilt vad gäller telekommunikations-satelliter och uppsändningstjänster. Vid sidan av att GALILEO-projektet realiserar, och att GMES-projektet (Global Monitoring for Environment and Security) fortsätter att utvecklas, menar kommissionen att tre områden behöver diskuteras. Områdena är relationerna mellan ESA och EU, bättre koordinering av civila och försvarsrelaterade program samt effektiv allokering av resurser. Kommissionen avser att utarbeta en övergripande europeisk rymdpolitik och att presentera dessa planer i ett White Paper².

Satsningar på forskning och utveckling är ett tredje område som kommissionen framhåller som särskilt viktigt. Kommissionen anser att ett europeiskt försvarsforskningsprogram inom flyg- och rymd vore önskvärt. Bättre koordination av Europas forskningsinsatser inom området är nödvändiga, men inte tillräckliga enligt kommissionen, som därför stöder överenskommelsen från toppmötet i Thessaloniki att inrätta en europeisk försvarsmaterielbyrå. Kommissionen planerar vidare att inrätta ett förberedande program inom säkerhetsforskning för att stärka den europeiska industrins potential inom bland annat detta område.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet berör frågor som kan komma att få effekter på svenska regler. Meddelandet i sig föranleder dock inte behandling av konkreta förslag.

---

² Antogs av kommissionen den 11 november 2003. White Paper: Space: a new frontier for an expanding Union - An Action plan for implementing the European Space Policy, COM(2003) 673.

Meddelandet berör frågor som kan komma att få budgetära konsekvenser. Meddelandet i sig föranleder dock inte behandling av konkreta förslag.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Regeringen delar uppfattningen att kapacitet för upprätthållande och utveckling av spetsteknologier inom bland annat flyg- och rymdsektorn är viktigt för att upprätthålla konkurrenskraften i en kunskapsbaserad ekonomi.

Regeringens näringspolitik inriktas på åtgärder för att skapa goda villkor generellt för tillväxt i näringslivet. Statliga åtgärder direkt riktade till enskilda branscher bör, enligt regeringens inställning undvikas. Statens insatser för forskning och utveckling bör dock även kunna bidra till upprätthållande och utveckling av spetsteknologier inom flyg- och rymdsektorn. Staten har därutöver en särskild roll som beställare och kund när det gäller flyg- och rymdsektorn. Eventuella förslag som kan läggas med anledning av detta meddelande får inte leda till ökade utgifter.

I en situation som präglas av omfattande ekonomiska och politiska omvärldsförändringar bör de frågor som aktualiseras i kommissionens meddelande betraktas ur ett helhetsperspektiv. Försvarspolitiska frågor är av tradition nationella angelägenheter, vilket har medverkat till att försvarsindustrin och dess marknader i stor utsträckning har varit nationella, såväl i Europa som globalt. Regeringen konstaterar att detta är en konsekvens av på vilket sätt och inom vilka områden medlemsstaterna valt att organisera sitt samarbete inom EU. Efter Berlinmurens fall, och den omställning av försvarsmakterna i Europa som följt därefter, har problemen med nationella försvarsmarknader och industrier successivt blivit större och mer uppenbara. För att minska olägenheterna av den splittrade marknaden, har grupper av länder etablerat olika former av utvecklingsarbeten. Sverige tillhör de länder som ingått det så kallade "Letter of Intent" (LoI)³ om samarbete kring forskning, utveckling och anskaffning av försvarsmateriel. Den svenska försvarsindustrin är allmänt positiv till kommissionens ambition att förbättra förutsättningarna för europeisk industri, men man är också angelägen om att kunna bevara och vidareutveckla nuvarande samarbeten. Dagens situation hindrar således inte samarbeten på forsknings-, teknologi- och materielområdet. I meddelandet diskuteras även inrättandet av en europeisk försvarsmaterielbyrå. Frågan behandlas bland annat inom ramen för den pågående regeringskonferensen.

---

³ Senare även kallat "Framework Agreement" (FA). Övriga länder är Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Italien och Spanien.

När det gäller rymdfrågan har den vitbok som aviserades i detta meddelande presenterats. Regeringen välkomnar att EU stärker sin förmåga att utnyttja rymden och rymdbaserad teknologi för de behov som finns inom EU:s olika politikområden. Den gemensamma europeiska rymdverksamheten bör bygga på ett nära samarbete mellan EU och ESA. Regeringen anser att ESA i kraft av sin kompetens bör ha en fortsatt stark roll i den gemensamma europeiska rymdverksamheten.

När det gäller diskussionen om rymdens roll för EU:s försvar och säkerhet, konstaterar regeringen att slutsatser i denna fråga är beroende av hur EU:s mandat på detta område utvecklas i stort, bland annat inom ramen för den pågående regeringskonferensen. Regeringen konstaterar vidare att eventuella försvarsrelaterade delar av rymdsamarbetet skall avgöras inom ramen för samarbetet inom andra pelaren.

När det gäller forskningsfrågan ser regeringen att det finns goda möjligheter till ökad effektivitet och kvalitet genom en ökad samordning av de europeiska forskningssatsningarna på säkerhetsområdet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

-

2.3 Institutionernas ståndpunkter

-

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

-

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Frågor som tas upp i detta meddelande kommer även fortsättningsvis att behandlas inom rådet och regeringskonferensen.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

-

-